

רבקה גלעד ארץ פראות

אוצר: יאיר ברק | מקום לאמנות | מרץ 2016

חושך בבית

על "ארץ פראות" של רבקה גלעד

עבודות הצילום של רבקה גלעד מצויות באזורים אפלים. הן סודקות את אזורי הנוחות, מערערות את סדרי המובן מאליו ומבקעות את מה שאנחנו נוהגים לכנות בטעות "מציאות".

צילומיה של גלעד שייכים לכאורה לטריוויה של המדיום: ילדים, דיוקנאות משפחה, זקנה וטבע דומם. אך רשימת תכולה גנרית זו אינה מסגירה ולו במעט, את אופן הטיפול הצילומי, את הדרמה הגדולה ואת תת המודע המציף כל חלקה טובה.

לצילום היתה מאז ומעולם משיכה אל המטריד והזר. מתצלומיו המיסטיים של הנרי פוקס טלבוט, דרך אימי שדות הקרב של אלכסנדר גארדנר, החריגות והחריגים ברחוב הניו יורקי של דיאן ארבוס ודימויו האניגמטי והמורבידים של ראלף יוג'ין מיטיארד שצולמו בבתיים הנטושים של לקסינגטון, קנטאקי.

זו מורשת מפוארת ומלנכולית, פואטית ופוצעת. היא מציבה את הצופה בעמדת אי-נוחות תמידית, סובל-מתענג, מנסה לפענח את מקור האימה והכאב.

אצל רבקה גלעד, זה קורה אצל הילדים, בביקור משפחתי, בטיול במדבר, בבית של אמה. במקומות החמים והמנחמים. דווקא שם, ולא בשדות זרים, עולים הפחדים האיומים ביותר ומתוך המוכר והאהוב מציף הזר והנורא. וישנה היד, חוזרת שוב ושוב, פעם היא אוחות תותים, במקום אחר היא לופתת אקדח. זו יד מלטפת, משוועת להצלה, יד פוצעת, יד ענוגה.

במאה ה-18 הגיע קפטן גיימס קוק לטאהיטי ושם נתקל בתופעה בתרבות השבטית המקומית לפיה חל איסור חמור על נשים לאכול בחברת גברים. בפוליניזית נקרא האיסור "טאפו". ככלל שימשה המילה לתיאור איסור מפורש ביחס למגע בחור מרים וחפצים. מאוחר יותר, מופיעה המילה "טאבו" ביחס לאיסור פולחן צמח הקאבה. בכל התקדימים ההיסטוריים, טאבו היא מילה שמשקפת יחס דו ערכי: קדוש ומטמא. בעל סגולות אך אסור. הפרת האיסור כמוה כטרנסגרסיה. זוהי פעולה לא מוסרית, לא נורמטיבית ואף פרוורטית.

המשפחה היא מוסד מקודש של התרבות, היא מפעל עתיר זכויות ואחת מאבני הבניין של החברה המסורתית והמודרנית. ייצוגן של משפחות איננו פחות מוסד מאשר התא עצמו וברבות השנים הפך אף הוא לסטאטוס-קוו, ועולם הייצוגים המאפיין תאים משפחתיים נוטה לפרזנטטיבי. כך מצופה שיהיה, כך מקובל. חריגה מאופן הייצוגים הללו היא טאבו צילומי. גלעד מצלמת את הבית, את המשפחה אך היא אינה מצייתת לתבנית המצופה. היא חוצה גבולות ומסרבת לייצוגיות. צלמים לא מעטים בעשורים האחרונים מאתגרים את תבנית הייצוג המשפחתית וחוצים גבולות: סאלי מאן בתצלומים האירוטיים של ילדיה, ריצ'ארד בליניגהאם ובית הוריו המצחין, רווי אדי האלכוהול. אך כוחן של עבודות אלו הוא בפיגורטיביות הצלולה, בתיאור הגרפי כמעט של הגוף, של הבית. ארץ פראות איננה תיאור גרפי, היא הלך רוח, היא הפשטה של תודעה, היא הכל רק לא תיאור.

הצילום של גלעד איננו מנומס, הוא אינו מציית לחוקים, הוא חוצה גבולות ופרוע. "ארץ פראות" שייכת לעולם של טבע, שדה בלתי מבוית ויצרי, מורבידי ומלא תשוקה. זהו עולם דימויים שמקורם בלא-מודע, הם אינם יצוגים של יישות בעולם אלא המשך ישיר, בלתי מקודד, של תודעתה, הזיותיה ומחשכיה.

יאיר ברק, מרס, 2016

